

РІВЕНЬ РОЗВИТКУ КООРДИНОВАНОСТІ РУХІВ У ДІТЕЙ СЕРЕДНЬОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З ВАДАМИ ЗОРУ

Рядова Л. О., Шестерова Л. Є., к. фіз. вих., професор

Харківська державна академія фізичної культури

Анотація. У статті розглядаються показники розвитку координованості рухів школярів середніх класів з вадами зору. Виявлено, що у дівчат результати в тесті Копилова десять «вісімок», здебільшого, кращі, ніж у хлопців.

Ключові слова: вади зору, координованість рухів, тест Копилова десять «вісімок», школярі середніх класів.

Вступ. Розвиток координованості рухів ґрунтується на зоровій, слуховій та вестибулярній аферентації, тобто обумовлюється здатністю до переробки інформації, яка надходить від відповідних аналізаторів. Саме ці сенсорні системи корегують правильність і точність виконання рухових завдань [5, 7].

На думку Т. Ю. Круцевич [12] координованість рухів має тісний зв'язок з усіма іншими видами координаційних здібностей і, насамперед, зі здатністю до оцінки і регуляції просторових, часових і силових параметрів рухів. Високий рівень розвитку координованості рухів позитивно впливає на розвиток інших видів координаційних здібностей.

Як відмічає Л. М. Ростомашвілі [9], у дітей з вадами зору спостерігається порушення координованості рухів.

Питанням розвитку координованості рухів займалися Л. В. Харченко [17], І. Ю. Горська [2], Л. Ю. Коткова [6] та ін. Вони констатують важливе значення функціонального стану зорового аналізатора для розвитку цієї здібності. Разом з тим, недостатня розробленість цієї проблеми в учнів середніх класів з вадами зору робить наше дослідження актуальним.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дослідження проводилося згідно з Тематичним планом науково-дослідної роботи Харківської державної академії фізичної культури на 2013–2015 рр. за темою «Теоретичні та прикладні основи побудови моніторингу фізичного розвитку, фізичної підготовленості та фізичного стану різних груп населення» та на 2016–2020 рр. за темою «Вдосконалення процесу фізичного виховання в навчальних закладах різного профілю» (№ держреєстрації 0115U006754).

Мета дослідження: дослідити показники розвитку координованості рухів у школярів середніх класів з вадами зору.

Матеріал і методи дослідження. Дослідження проводилося на базі комунального закладу «Харківська спеціальна загальноосвітня школа-інтернат I–III ступенів № 12» Харківської обласної ради. В ньому взяли участь 117 учнів, з них 65 хлопців і 52 дівчини.

Для досягнення мети використовувалися такі методи дослідження: теоретичний аналіз і узагальнення літературних джерел, педагогічне тестування, методи статистичної обробки отриманих результатів.

Результати дослідження та їх обговорення. Показники розвитку координованості рухів у школярів середніх класів з вадами зору визначалися і оцінювалися за допомогою тесту Копилова десять «вісімок» [11]. Результати дослідження представлені в таблиці 1.

Таблиця 1

Показники розвитку координованості рухів у хлопців і дівчат середнього шкільного віку з вадами зору

Клас	Тест Копилова десять «вісімок», с				t _{1,2}	p
	Хлопці		Дівчата			
	n	$\bar{X} \pm m$	n	$\bar{X} \pm m$		
5	15	19,34±0,10	6	17,32±0,50	4,33	<0,01
6	15	16,61±0,39	10	16,47±0,43	0,25	>0,05
7	6	14,50±0,64	16	16,04±0,40	2,19	>0,05
8	15	13,15±0,33	6	12,40±0,30	1,79	>0,05
9	8	15,13±0,45	6	14,15±0,53	1,51	>0,05
10	6	14,43±0,55	8	14,34±0,17	0,18	>0,05

Аналіз показників розвитку координованості рухів школярів середніх класів з вадами зору показав, що найкращі вони у хлопців і дівчат 8-го класу.

Порівнюючи результати тесту Копилова десять «вісімок» у школярів у статевому аспекті виявлено, що в учениць вони, здебільшого, кращі, ніж в учнів. Виняток складають показники координованості рухів хлопців 7-го класу. Достовірність відмінностей ($p < 0,01$) спостерігається лише в результатах школярів 5-го класу, де швидкість виконання завдання вища у дівчат.

Таким чином, сенситивним періодом розвитку координованості рухів у досліджуваного контингенту виявився вік 13–14 років. Це підтверджує думки М. А. Фоміна, Ю. М. Вавілова [16], які зазначають, що у дітей з вадами зору найбільш сприятливий період розвитку координованості рухів настає пізніше, ніж у тих, хто добре бачить; В. І. Ляха [8], Ж. К. Холодова, В. С. Кузнецова [18], які вважають, що у школярів з вадами зору, на відміну від їх здорових однолітків, значно знижена здатність до виконання координованих рухів і залежить від гостроти зору; дослідження Л. В. Харченко [17], Г. Г. Демірчогляна, А. Г. Демірчогляна [3], В. П. Єрмакова, Г. О. Якуніна [4], І. Ю. Горської [2], Р. О. Толмачьова [15]. С. П. Євсєєва [14], Т. П. Бегідової [1], Л. О. Рядової [10], які вказують, що діти з вадами зору, зокрема середнього шкільного віку, в показниках розвитку координаційних здібностей поступаються своїм одноліткам з нормальним зором. На їх думку це пов'язано з тим, що порушення функціонального стану зорового аналізатора негативно впливає на показники розвитку координаційних здібностей.

Результати наших досліджень суперечать даним Л. В. Харченко [17], І. Ю. Горської [2], С. П. Євсєєва [13], Т. П. Бегідової [1], які доводять, що у школярів з вадами зору більшість сенситивних періодів розвитку координаційних здібностей, зокрема координованості рухів, припадає на період 8–12 років. Причиною цього фахівці вважають сприятливі анатомо-фізіологічні і моторні передумови для розвитку й вдосконалення координаційних здібностей у вище зазначений віковий період.

Висновки:

1. Аналіз і узагальнення науково-методичної літератури свідчить про важливу роль функціонального стану зорового аналізатора в розвитку координованості рухів. Проте, недостатньо уваги приділяється розвитку цієї здібності у школярів середніх класів з вадами зору.

2. Найкращі показники координованості рухів виявлено в учнів 8-го класу, при цьому у дівчат результати, здебільшого, кращі, ніж у хлопців.

Перспективи подальших наукових досліджень у цьому напрямку полягають у дослідженні розвитку інших видів координаційних здібностей в учнів середніх класів з вадами зору.

Список використаної літератури

1. Бегидова Т. П. Основы адаптивной физической культуры : учебное пособие. М.: Физкультура и спорт, 2007. 192 с.

2. Горская И. Ю. Теоретические и методологические основы совершенствования базовых координационных способностей школьников с различным состоянием здоровья : автореф. дисс. на соискание учёной степени д-ра пед. наук : спец. 13.00.04 «Теория и методика физического воспитания, спортивной тренировки, оздоровительной и адаптивной физической культуры». Омск, 2001. 47 с.

3. Демирчоглян Г. Г., Демирчоглян А. Г. Специальная физическая культура для слабовидящих школьников. М.: Советский спорт, 2000. 160 с.

4. Ермаков В. П., Якунин Г. А. Основы тифлопедагогики: развитие, обучение и воспитание детей с нарушениями зрения: учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. М.: Туманит, изд. центр ВЛАДОС, 2000. 240 с.

5. Зацюрский В. М. Физические качества спортсмена: основы теории и методики воспитания. М.: Советский спорт, 2009. 200 с.

6. Коткова Л. Ю. Коррекционно-развивающая методика совершенствования двигательных качеств и координационных способностей слабовидящих школьников 14–15 лет: дис. на соискание учёной степени канд.

пед. наук: спец. 13.00.04 «Теория и методика физического воспитания, спортивной тренировки, оздоровительной и адаптивной физической культуры». Омск, 2005. 259 с.

7. Лях В. И. Координационные способности: диагностика и развитие. М. : ТВТ Дивизион, 2006. 290 с.

8. Лях В. И. Координационные способности: диагностика и развитие. М. : ТВТ Дивизион, 2007. 155 с.

9. Ростомашвили Л. Н. Физические упражнения для детей с нарушением зрения : методические рекомендации для учителей, воспитателей, родителей. Под ред. Л. В. Шапковой. СПб.: Институт специальной педагогики и психологии, 2001. 66 с.

10. Рядова Л. О. Особливості рівня розвитку координаційних здібностей дітей 11–15 років з вадами зору. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету ім. Т. Г. Шевченка. Чернігів, 2014. Вип. 118. Т. III. С. 246–250.

11. Сергієнко Л. П. Тестування рухових здібностей школярів. К.: Олімпійська література, 2001. 440 с.

12. Теорія і методика фізичного виховання: загальні основи теорії і методики фізичного виховання : підручник для студентів вищих навчальних закладів фізичного виховання і спорту. За редакцією Т. Ю. Круцевич. К.: НУФВСУ «Олімпійська література», 2012. Т. 1. 391 с.

13. Теория и организация адаптивной физической культуры : учебник. Введение в специальность. История и общая характеристика адаптивной физической культуры. Под общей ред. проф. С. П. Евсеева. М.: Советский спорт, 2003. Т. 1. 448 с.

14. Теория и организация адаптивной физической культуры : учебник. Содержание и методика адаптивной физической культуры и характеристика ее основных видов. Под общ. ред. проф. С. П. Евсеева. М.: Совет. спорт, 2005. Т. 2. 448 с.

15. Толмачев Р. А. Адаптивная физическая культура и реабилитация слепых и слабовидящих. М.: Советский спорт, 2004. 108 с.

16. Фомин Н. А., Вавилов Ю. И. Физиологические основы двигательной активности. М.: Физкультура и спорт, 1991. 224 с.

17. Харченко Л. В. Совершенствование базовых координационных способностей школьников 8–12 лет с нарушением зрения: автореф. дис. на соискание учёной степени канд. пед. наук: спец. 13.00.04 «Теория и методика физического воспитания, спортивной тренировки и оздоровительной физической культуры». Омск, 1999. 19 с.

18. Холодов Ж. К., Кузнецов В. С. Теория и методика физического воспитания и спорта: учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. М.: Академия, 2012. 480 с.